

यशोगाथा-

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत श्री. बाळासाहेब आनंदा विरकर, ग्रामपंचायत लोणी काळभोर ता. हवेली जि पुणे यांची वैयक्तिक लाभाची सिंचन विहीर

पार्श्वभूमी-

हवेली तालुका पुणे जिल्ह्यातील शहरी भागाचा विभाग असल्याने महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना अंतर्गत कामाचे प्रमाण कमी आहे. परंतु ग्रामपंचायत स्तरावर ग्रामविकास अधिकारी, पदाधिकारी, गट विकास अधिकारी, व इतर यंत्रणा यांच्या प्रयत्नांतून सर्व ग्रामपंचायत स्तरावर वैयक्तिक लाभाच्या स्वरूपात ग्रामविकासाच्या दृष्टीकोनातून योजना यशस्वीरित्या पार पाडण्यात आली आहे. त्यांचे उत्तम उदाहरण म्हणजे ग्रामपंचायत लोणीकाळभोर येथील श्री. बाळासाहेब आनंदा विरकर यांची सिंचन विहीर.

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना अंतर्गत विहीरी कामे घेण्याबाबत शासन निर्णय क्र मग्रारोहयो/2011/प्र क्र 24/ रोहयो/10/अ/मंत्रालय मुंबई दि.२२ डिसेंबर २०१२ अन्वये कामे करणे निश्चित आहे. त्यानुसार संबंधीत लाभार्थी अनुसूचित जाती/जमाती/ अल्प भुधारक इंदिरा आवास योजना व भुसुधार योजनेचे लाभार्थी यांच्या शेतजमीनीवर सिंचन सुविधा पुरवणे मुख्य उद्देश आहे. त्या अनुषंगाने ग्रामपंचायत लोणीकाळभोर ता. हवेली जि पुणे येथे श्री. बाळासाहेब आनंदा विरकर यांच्या शेतात वैयक्तिक लाभाची सिंचन विहीर बांधण्यात आली.

कामाचे स्वरूप व लाभार्थीबाबत माहीती -

ग्रामपंचायत लोणीकाळभोर ता. हवेली जि पुणे येथे सन २०११-२०१२ मध्ये १५ ऑगस्ट २०११ रोजी झालेल्या ग्रामसभेमध्ये श्री. बाळासाहेब आनंदा विरकर यांची अल्प भुधारक प्रवर्गातून वैयक्तिक सिंचन विहीरीच्या लाभासाठी निवड करण्यात आली. श्री. बाळासाहेब आनंदा विरकर हे ग्रामपंचायत लोणीकाळभोर चे रहीवासी असून शेती हा त्यांचा व्यवसाय आहे त्यांचे संपुर्ण क्षेत्र बागायती असून पाण्याआभावी शेती करणे अत्यंत अवघड होते. सदर काम सुरु होण्यापुर्वी पाण्याच्याअभावी उत्पादनावर खुप परिणाम होत होता. तसेच पाण्याचा साठा जवळपास नसल्याने मोटार ने दुर अंतरावरून पाणी उपसा करावा लागत होता.

कामाची अंमलबजावणी -

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना अंतर्गत त्यांची लाभार्थी म्हणुन निवड झाल्यानंतर छोटे पाटबंधारे विभाग पंचायत समिती हवेली जि. पुणे यांच्या तांत्रिक मार्गदशनाखाली दिनांक ०७/०५/२०१२ रोजी सदर विहीरीचे कामकाज सुरु करण्यात आले. सदर कामावर अकुशल ६५,३००.०० रु व कुशल ६९,७८३.०० रु असा एकुण १,३५,०८४.००रु खर्च करण्यात आला असून ६१२ मनुष्य दिन निर्माती झाली आहे. व दिनांक 11/०३/२०१४ रोजी सदरचे काम पुर्ण झाले आहे.

योजनेचा लाभ -

सदर विहीरीचा लाभ प्रत्यक्ष लाभार्थी श्री. बाळासाहेब आनंदा विरकर यांना मिळाल्यामुळे शेती उत्पादनात वाढ झाली असून पाणी उपसासाठी लागणारा वेळ व पैसा यांची बचत झाली आहे. तसेच सदर लाभार्थीने मजुर म्हणून काम केल्याने अकुशल स्वरूपात मजुरी मिळाली आहे. व योजने अंतर्गत बांधकाम साहीत्यासाठीही निधी पुरवठा झाला आहे. त्यामुळे वैयक्तिक विहीर बांधकामापेक्षा कमी खर्च झाला असून मजुरी स्वरूपात निधी उपलब्ध झाला आहे.

सदर विहीरीमुळे पाण्याचा प्रश्न कायमस्वपी मिटला असून सिंचनाची सुविधा उपलब्ध झाली आहे. काम पूर्ण करण्यासाठी ग्रामपंचायत लोणीकाळभोर येथील ग्रामसेवक व ग्राम रोजगारसेवक यांचा मोलाचा सहभाग होता. जॉब कार्ड काढणे, कामाची मागणी घेणे, मस्टर विहित वेळेत भरून पाठवणे तसेच कुशल बांधकामाची बिले विहित वेळेत सादर करणे यासारखी कामे ग्रामसेवक व ग्राम रोजगारसेवक यांनी विहित वेळेत केल्यामुळे पंचायत समिती स्तरावरून मजुरी व कुशल लाभार्थीला प्राप्त झाली .

सदर कामाचे यश पाहता ग्रामपंचायत लोणीकाळभोर येथे श्री अंबर लिंबाजी केसकर व पुंडलीक शंकर विरकर यांनीही वैयक्तिक लाभाची सिंचन विहीर प्रस्तावित करून योजनेचा लाभ घेतला आहे.

तरी योजना अंतर्गत अल्प भुधारक शेतक-याला शाश्वत पाणी पुरवठा होऊ लागल्याने जीवनमानात अमुलाग्र बदल झाला आहे. त्याचप्रमाणे योजनेमधील प्रमुख बदल जसे EFMS सुविधा, अभिसरण अंतर्गत कामे यामुळे नरेगा अंतर्गत कामाबद्दल जनजागृती होऊन काम मागणी मध्ये वाढ होत आहे. तसेच ग्रामपंचायत स्तरावर योजनेअंतर्गत विविधकामांची योग्य प्रकारे माहीती देणे , कामाची मागणी घेणे यामुळे वैयक्तिक लाभाच्या कामांमध्ये वाढ होऊन ग्रामविकासाच्या दिशेने प्रगती सुरु आहे.

कामाचे फोटो:

